

enumeració de terres de Cerdanya, per unitats agràries («parades»): «parades *Targasona*: Guisalda: i-mod(iata); P. Domeneg com Salvat: -v. mod. --> (Alart, *InuLC* VIII, 250, 256); 2a. *meitat* S. XIII: *Targasona* (Delcor, *Juifs Puigcerdà, Sefarad* 1966, 32 ss.); 1359: *Tergasona* (*CoDoACA* XII, 87, 90).

Extraviades altres cites que en tenia durant l'ordenació dels nostres materials, ho compensem de sobres amb altres que ens dona Ponsich (*Top.*, 147), tot plegat poc variades, afegint a aquelles: 1047: «eccl. Sti. Saturnini *Targasonae*»; S. XII: id.; 1102, 1163: S. Saturnini de *Targuesona*; 1265, 1267, 1358, 1361: *Targasona*; 1385: *Tergasona*.

Amb un total de 23 mencions medievals: en les quals observem vocalisme *Tar-* pràcticament unànime¹⁵ (excepció *Ter-* 1305 i cens de 1359); dades menyspreables com molt més tardanes que la confusió de *e/az* en cat. or. D'altra banda també es pot dir que hi ha unanimitat en la *-s-* simple;¹ hi ha cinc excepcions amb *-ss-* en Ponsich, c. als a. 1200 (ben tardanes) que no he detallat, puix que estan desmentides per la unànime pron. actual a tot Cerdanya, i amb sonora per la grafia oficial, diocesana i administrativa; i atès el fet conegut de la ultracorrecció amb *-ss-* merament gràfica en bastants documents medievals.

En total podem descartar, doncs, que hi hagi hagut mai una variant amb *s* sorda (*ss*), ni que sigui amb caràcter minoritari. I en conclusió, per a la recerca etimològica comptem com a base única amb la forma TARGASONA, documentada des de 839 i amb una vintena de confirmacions.

ETIM. Origen pre-romà evident, acord general. Encara que ja fóra exagerat qualificar-ho d'evident, també és ben probable, bastant segur, admetre que era pre-romà del compartiment ibero-basc-aquità, no indoeuropeu. Admès això hi ha només dos punts que s'imposen, almenys segons versemblança (i acord de M-L., *BDC* XI, 9; *AlcM*, i notes meves, *E.T.C.* I, 220.54): I: pertanyença al grup dels noms en *-ona* (ll. -o, -ONIS) —*Tarragona, Barcelona, Narbona, Lisboa(n)a*; i, dins la mateixa Acta de 839, formant grup amb *Celsona* ('Solsona'), *Madrona* i algun altre. II: una fesomia de conjunt paral·lela a la de *Tarazona*, i més vagament *Carcassona*.

Seria fer-se il·lusions si miràvem això últim com verament guiador. Amb *Carcassona* la semblança s'esvaeix per la *C-* inicial sumant-se amb les medials *-c-* i *-ss-*. Que en el cas de *Tarazona* ens sembla estar en termes més palpables de perspectiva fonètica, i de comunitat de paisatge toponímic ibero-basc, bé ho diríem I —*last but not least*—, tindrem present que una sòlida etimologia bascoide s'ha establert en ferm, per a més de la 1/2 dels NLL de Cerdanya (*E.T.C.* I, 86, 108); és més: 90 % dels noms de pobles pre-romans de Cerdanya.

Però quant al paral·lel de *Tarazona* hi ha dues torbadores antinòmies: *Ta-*, des de l'E. Mj. en tots dos, però *TUR-* en la forma antiga del nom aragonès *TURIASO*, -ONIS; i també: hi ha *-s-* simple en el nostre, però *ç* sorda en *Taraçona* des de l'alta E. Mj., baldament

aparegui *-s-* simple en la forma romano-ibèrica *TURIASON-* (a l'art. *Toris*, infra, veurem el quasi-duplicat *TURIASO*). No és, doncs, solament la *-g-* de *Targasona* enfront de *-(R)I-* de *TURIASO(N)* la que ens barra el pas. En va invocarem, per tal de salvar la idea, les tenebres lingüístiques de l'ibèric. Sòbriament haurem de reconèixer que tampoc el paral·lisme amb *TURIASON-* ens ha posat en uns carrils fermes ni gaire dignes de confiança.

S'imposava, doncs, si resta així, explorar altres camins, majorment obrint-se'n un de ben animador: és el que vaig fer en el *DECat* VIII, 329b37-330a26. Exposició ponderada que aquí extractarem en part, deixant punts que ja he anticipat, i altres arguments en variació amb els anteriors, per als quals val més remetre al text del *DECat*. Era amb ocasió de l'etimologia del mot cabdal *tarter*, *tartera* 'claper de rocs' (molt extensa la variant *tartera*), «he estat a l'aguait de trobar-li un arrel pre-romana: potser *TART-?*»; per aquest camí deia doncs: *Targasona* és al costat d'Ègat, en el camí de Llúvia a Font-romeu [junts van en els contextos de 839 i 1163, supra], també amb el poblet de *Tartera*, n.º 196 de l'ed. Pujol.

Es troben tots dos enmig de la més gran estesa de *tarteres* de tot Cerdanya. Com que Ègat està suspès a mig aire d'un vessant, aviat veiérem que havia de venir d'una lleu variant del bc. *egatz* 'vessant'; car hi ha èguet en altes valls gascones amb tal sign.: *E.T.C.* II, 202; Rohlf, *Le Gc.* I, § 44; i *Targasona* és a sota, en una illa fèrtil, enmig del pla de *tarteres*. No sols, doncs, era temptadora la conjectura de lligar etimològicament els tres noms *Tart(era)*, *Ègat* i *Targasona*; més que temptadora és que semblava imposar-se postular, com base del nostre, una combinació *TART-EGATZ-ONA* que podria significar el 'bon vessant de rocasses'; admetent que hi hagués un pre-romà *TART-* 'roca'; i, a la fi, l'adjectiu *on*, basc (comú amb l'ibèric?) per dir 'bo, benigne'.

La màxima premissa aquí és que hi hagi hagut un pre-romà *TART-* 'roca', a la base de *tartera* i *tarter*. I una altra premissa: en un **TARTEGATZONA*, es podria sincopar la síl·laba intertònica *-TE-?* No deixa de fer escrúpul, però el podríem menystenir si l'altra premissa fos ferma. I en el meu article, després d'un porfidiós escorcoll, i gran aportació de fortíssimes bases filològiques, vaig haver d'arribar a la conclusió que *tarter*, *-era* vénen del ll. *TARTAREUS*, -AREA 'paratge infernal': caos de rocasses àrid i intransitable.

Establert això sobre amples i fermes bases filològiques, tota la construcció **tartegatzona* sembla ensorrar-se de la base en amunt. D'altra banda *T-* inicial és tan rar en basc que no sembla haver estat pròpiament euskèric; es pensaria, doncs, en el vessant ibèric de la família més que en el bascònic (aquells NLL cerdans són en el bascònic), però *Tarazona* i *Toris* ja més en l'ibèric. Es pot al·legar en tot cas que *tart-* (euskèric o intrús) ja consta en compostos bascos. S'hi han format compostos ben comparables com ho veiem en diversos NLL bascos *Tartaletxe*, *Tartaletxeta*